

מקורות לעיון במס' כתובות: פרק הכותב

דף טז

מ. זילברמן

שבט תשע"ה

(פה:) **מכירת שטרות**. איתא בגמ' (ד) אמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפי' יורש מחלו, ע"כ. ונחלקו הראשונים בביאור דין זה, דצ"ב מאיזה כח יכול המוכר למחול את החוב לאחר שמכר את השטר ואת זכות הגביה. כתבו התוס' (ד"ה המוכר שט"ח) דמכירת שטרות דרבנן ולכן מחילה מהני. וכן פסק הרמב"ם (פ"ו מכירה הי"ב), "קנין השטרות בדרך הזאת מדברי סופרים אבל מן התורה אין הראיות נקנות אלא גוף הדבר בלבד קנוי לפיכך המוכר שטר חוב לחבירו עדיין יכול למחול ואפילו יורשו מוחלו". וכן כתב בהל' זכיייה (פ"י ה"ב), "מפני שקנין הראייה שבשטר מדבריהם וכו'".

ובהסבר הדבר עי' בקוב"ש (כתובות אות תקי"ג-תקט"ו) שהקשה מה בכך שמכירת שטרות דרבנן, הרי אף למשל קנין מטלטלין במשיכה הוא מדרבנן ולא מצינו שיכול לחזור ממנו. אלא החילוק הוא דבמשיכה אף דמעשה הקנין הוא מדרבנן מ"מ החפץ עצמו הוא דבר הנקנה מדאורי' בקנינים אחרים. ואילו בשטרות החפץ אינו נקנה כלל מדאורי' "מפני שאין גופו ממון" ולא משום שיש חיסרון מסויים במעשה הקנין. [וכתב דלפי חילוק זה צריך לצאת דאף בקנין מעמד שלשתן יכול לחזור, וכך שיטת הרמב"ן]. ועי' בחי' הגר"ח (רמב"ם פכ"ב מכירה הי"ז) שכתב דקנין שטרות לא מהני מדאורי' מפני שאין הראיות נקנות, אבל בלא חיסרון זה במעשה הקנין בעיקרון ה' מהני קנין שטרות מה"ת. [וע"ע בקה"י ב"ב סי' מ"ה].

דעת ר"ת (כפי שהו"ד בר"ן מד: בדפי הרי"ף ורא"ש סי' ט' ודלא כדהובא בשמו בתוס' בסוגיין) היא דמכירת שטרות דאורי' ומ"מ המוכר יכול למחול כי יש לו למלוה ב' שעבודים על הלוה, שעבוד הגוף ושעבוד נכסים, ורק שעבוד הנכסים נמכר. וכיון ששעבוד נכסים היינו מדין ערב דנכסוהי דבר איניש אינון ערבין ביה (ב"ב קעד.) כיון דפקע שעבוד הגוף ממילא פקע שעבוד הנכסים.

השיג הראב"ד (הל' מכירה שם), "...ועוד אני אומר דכי אמר רבא אינו צריך ראייה ה"מ להדי מוכר אבל לגבי לוח כי אתא למיגבי מיניה מצי א"ל אייתי ראייה היכי מטא שטרא לידך". [וכדברי רש"י בסוגיין (ד"ה מחול) שכתב, "דא"ל לוח ללוקח לאו בעל דברים דידי את"]. ונראה בכוונת הראב"ד (ע"פ דבריו שהשגות בדף מה. בדפי הרי"ף וע"ע תמים דעים סי' ס"א-ס"ה ובפרט בסוף וכן בספר התרומה שער נ"א ח"ד אות ה') דהיכא דכתב הלוח למלוה בשטר החוב הריני משעובד לך ולכל הבאים מכחך אם מכר החוב אין המלוה יכול למחול, ואם לא כתב כן יכול למחול. ודוקא אם כתב המוכר ללוקח בשטר המכר תלך ותדין ותערער עמו ותוציא לעצמך יכול הלוקח להוציא מן הלוח. ולפי דבריו מכירת שטרות אינו אלא כעין הראשה היכא דלא כתב הלוח למלוה דמשועבד לכל הב מחמתו, ולכן מחילה מהני. ואם כתב תלך ותדין ותערער וכו' זה הראשה אלימתא דיכול לגבות הלוקח בעצמו מן הלוח אבל מ"מ מחילת המלוה מהני. ועי' בקצות השלחן (סי' ס"ו ס"ק כ"ז).

עיקר תוס' פרק הכותב

- (פג.) ואין לי, קנו מידו
- (פג:) בוצינא, מיתה, פירי פירות, הו"א, וקסבר
- (פד.) ורב, משום, לכתובת אשה (שניהם)
- (פד:) ולר"ע, והוא, את תופס, ואמר
- (פה.) אית לך, מרענא
- (פה:) חזא, ועוד, שודא, המוכר
- (פו.) תיזיל, לבעל חוב, לאשה, אמר, פריעת בע"ח
- (פו:) אדרבה, האומר, ר"א
- (פז.) לכרגא, מנכסי
- (פז:) ואלו, אבל, או, ועוד
- (פח.) מייתי, ורבא
- (פח:) הוציאה
- (פט.) במקום, גט, מיגו
- (פט:) יכול, מתה